

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Однією із вагомих характеристик сучасного підприємства має бути його спроможність динамічно змінюватися. Усе суттєвішого значення набуває створення та реалізація ефективної бізнес-моделі підприємства, яка передбачала б гнучкі стратегії розвитку у відповідності зі зміною умов господарювання.

Впровадження системи управління стійким розвитком в практику українських підприємств вимагає: чіткого розуміння загальних положень теорії стійкого розвитку, систематизації та дослідження ключових чинників стійкого розвитку сучасних підприємств, дослідження досвіду забезпечення стійкого розвитку зарубіжних підприємств. Все це дасть можливість запропонувати покроковий алгоритм та окреслити сфери управління стійким розвитком.

Питання управління стійким розвитком підприємства знайшли відображення у наукових працях як зарубіжних, так і українських вчених. Важливий внесок у дослідження передумов стійкого розвитку зробили класики економічної науки, серед яких варто відзначити роботи Т. Мальтуса [1], У. Ростоу [2]. Категорію «стійкість» досліджували Ю.М. Климонтович [3], М.В. Фоміна [4], А.В. Кучерявий [5], О. В. Зеткіна [6].

Концепція сталого розвитку як нова модель, що базується на інтеграції економічних, екологічних та соціальних аспектів функціонування економічних та виробничо-економічних систем – це частина подальшого глобального розвитку. Однак світовий досвід показує, що сталий розвиток залишається тільки загальноприйнятою концепцією, а не повсякденною практикою і у багатьох країнах, і на багатьох підприємствах.

Основою розуміння закономірностей розвитку сучасних економічних систем в координатах стійкого розвитку є змістовні характеристики понятійного апарату та еволюція теоретичної думки.

Загалом *стійкий розвиток підприємства* – це здатність підприємства на основі удосконалення внутрішнього потенціалу, тобто всіх підсистем діяльності, забезпечувати ефективну взаємодію із зовнішнім середовищем, тобто відповідати його запитам у будь-який момент часу, та отримувати все зростаючі результати діяльності, виконуючи при цьому

важливі функції макроекономічної природи – підвищення якості життя населення, збереження навколишнього середовища тощо [7].

Узагальнюючи все вищевикладене слід констатувати:

по-перше, розвиток означає удосконалення всіх внутрішніх підсистем підприємства, необхідна трансформація яких не може постійно супроводжуватись стійкими результатами, тобто результати можуть погіршуватись, а позитивні зміни відбуватись;

по-друге, стійкість слід розглядати через категорію ефективності відповідності ситуації у зовнішньому середовищі, тобто внутрішній потенціал повинен забезпечувати підприємству результати кращі, порівняно з іншими підприємствами галузі, ринку.

Отже, поняття стійкого економічного розвитку нерозривно пов'язане з потенціалом підприємства, оскільки саме набутий обсяг потенціалу та можливості його нарощування виступають ефективним базисом для відновлення стану рівноважного функціонування в процесі розвитку підприємства.

Концепція стійкого розвитку на мікрорівні та цілі, які постають перед підприємством у контексті формування дієвих систем управління досліджуваними процесами визначають необхідність дослідження видового складу стійкості розвитку та ключових чинників, що впливають на ці процеси.

Використання концепції стійкого розвитку дозволяє виокремити перш за все, екологічні, соціальні та економічні виклики [8], інтегрованість яких формує предметну зону управління. Ігнорування цих викликів буде призводити до випадіння з ринку чи проблем зі входженням українських підприємств у глобальні економічні процеси.

Екологічні виклики пов'язані з тим, що у світі відбувається загострення екологічних проблем, які є наслідком динамічного розвитку виробництв без дотримання мінімальних екологічних норм.

Соціальні виклики виникають у випадку, коли розвиток бізнесу призводить до зрушень у соціальних процесах території, де розміщується підприємство (вимушене переселення, непропорційна зайнятість, вимоги до рівня освіти та кваліфікації тощо).

Економічні виклики зумовлені необхідністю поєднувати цілі економічного розвитку та забезпечувати виконання підприємством екологічних вимог та соціальних зобов'язань.

Розуміння всього комплексу викликів, які постають перед підприємствами у сучасних умовах, дозволяє визначити те коло питань, які потребують системного управління та розглядати їх паралельно, беручи до уваги і причинно-наслідкові залежності.

Таким чином, в сучасних умовах відбувається не лише ускладнення умов функціонування, а й підвищення рівня вимог до діяльності підприємства, які згідно концепції сталого розвитку стосуються не лише економічних результатів діяльності, а результатів у сфері екології та соціальної відповідальності. Основою розробки нових моделей управління підприємством в контексті підвищення рівня стійкості їх діяльності повинен стати моніторинг стійкості розвитку.

В межах системи управління стійкістю доцільно виокремити такі основні рівні [9]:

- рівень цілепокладання та стратегічної орієнтації діяльності підприємства, який передбачає включення цілей стійкого розвитку у загальну систему цілей;

- рівень формування бізнес-моделі, здатної забезпечити всебічний та збалансований розвиток підприємства;

- розробка системи моніторингу стійкості розвитку на основі сформованої методики та розробленого організаційного забезпечення цього процесу;

- встановлення ключових організаційно-економічних драйверів, активізація яких дасть можливість підприємству очікувати власне розвитку зі стійкими темпами;

- формування системи та структури, сприятливих для формування вбудованих драйверів розвитку.

Тобто, стратегічне управління стійкістю – це вид діяльності пов'язаний з організацією безперервного процесу розробки, коректування і впровадження набору стратегій на підприємстві задля забезпечення конкурентостійкості, майбутньої прибутковості та досягнення інших стратегічних цілей в умовах ринкової нестабільності середовища, особливо зовнішнього, з урахуванням його стрімких змін загроз і можливостей, а також сильних та слабких сторін підприємства.

Література

1. Malthus T. An Essay on the Principle of Population. London : J. Johnson, in St. Paul's Church-yard, 1798. 126 p.

2. Rostow W. The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto [3rd ed.]. Cambridge University Press, 1990. 272 p.

3. Климонтович Ю. М. Без формул о синергетике. Мн. Высшая школа, 1985. 231 с.

4. Фоміна М. В. Сталий економічний розвиток та особливості його реалізації в умовах глобалізації. Науковий вісник НЛТУ. 2011. Вип. 21.19. С. 39–45.

5. Кучерявый А. В. Стратегическая устойчивость предприятия: понятие и составляющие. Надежность. 2005. № 1. С. 14–18.

6. Зеткина О. В. Об управлении устойчивостью предприятия. М. : Аудит, ЮНИТИ, 2003. 134 с.

7. Касич А. О., Яковенко Я. Ю. Звіт про стійкий розвиток як аналітичний інструмент формування корпоративної соціальної відповідальності. Ефективна економіка. 2016. №10. <http://www.economy.nauka.com>.

8. Касич А.О., Яковенко Я. Ю. Сучасні науково-теоретичні підходи до визначення сутності поняття стійкого розвитку. Економіка та держава. 2018. №10. С. 14-20.

9. Касич А., Вохозка М. Theoretical and methodical foundations of sustainable management in modern companies. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. №2. С. 298-305.

УДК 330.8:338.2:378

Бреус С.В., д.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СИСТЕМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах заклади вищої освіти (ЗВО), які запропоновано розглядати в системі, не функціонують незалежно від системи вищої освіти та справляють значний вплив на розвиток національної економіки, вони здійснюють взаємодію з зовнішнім середовищем, завдяки чому формуються надійні зв'язки з ним, що у результаті сприяє становленню ЗВО як провідників інновацій і центрів знань. Така ситуація спричинена, зокрема впливом чинників на результативність функціонування системи ЗВО, загалом, та її економічну безпеку (ЕБ).

В окремих наукових працях у сфері управління економічною безпекою системи ЗВО спостерігається чіткий поділ чинників на внутрішні та зовнішні [1]. При цьому чинники зовнішнього середовища – прямого впливу – справляють негативний вплив на результативність функціонування ЗВО, інші – непрямий (чинники зовнішнього впливу також можуть і надавати можливості для ефективного функціонування ЗВО). Межа, що дозволяє відділити чинники внутрішнього середовища від зовнішнього, не є чітко окресленою. Зазначене дає підстави до виокремлення низки чинників (конститутивно-ключових), що мають разом відношення до зовнішнього та до внутрішнього середовища, тому при